

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СПЕЦІАЛЬНИХ ТА ГАЛУЗЕВИХ СОЦІОЛОГІЙ

УДК 316.013

Н. Ю. БУТКОВСЬКА

ЕТНІЧНІСТЬ ЯК СОЦІАЛЬНИЙ РЕСУРС

У статті викладено результати застосування інтерпретативної соціології в пізнанні етнічного феномену. Пріоритетність застосування неформалізованих, тобто якісних, методів дослідження зумовлена необхідністю вивчення особливостей динаміки соціального статусу етнічної групи, яка функціонує в конкретному соціальному контексті. У ході проведення емпіричного дослідження встановлено, що етнічність є соціальним ресурсом, що впливає на зміну статусних позицій членів спільноти: сприяє підвищенню соціального статусу групи в разі, коли вона посідає привілейоване становище в суспільстві, та негативно впливає на нього, коли етнічна спільнота зазнає стигматизації.

Ключові слова: соціальний ресурс, етнічність, соціальний статус, якісні методи.

Процеси відродження етнічності, що охопили в другій половині ХХ ст. множини суспільств різного рівня розвитку: від традиційних до постіндустріальних, засвідчили, що нові соціальні ідентичності (національна, громадянська, політична, професійна тощо) не здатні витіснити тих «первісних», «споконвічних» солідарностей, що стояли біля початків людської цивілізації. Та й сучасні події на пострадянському просторі свідчать, що усвідомлення належності до певного етносу, пошуки власних витоків (історії, культури, форм суспільної організації) суттєво впливають як на міждержавні відносини, так і на формування міжособистісної комунікації. Етнічна проблематика захоплює все більше коло дослідників: етнологів, етнопсихологів, етносоціологів, етнополітологів, соціальних філософів, тощо. Результат наукового осмислення цього явища – поява множини теорій, що становлять три напрями в сучасному суспільствознавстві: примордіалізм, конструктивізм та інструменталізм, які, перебуваючи в стані теоретичного конфлікту, так і не сформували єдиної теорії пояснення феномену етнічного. Саме ця обставина актуалізує дослідження проблематики етнічності як соціального ресурсу.

Відмінності теоретико-методологічних засад кожного з підходів ми спробували окреслити в попередніх публікаціях [2; 3]. Зокрема, з'ясували, що множинність інтерпретацій пов'язана із численними проявами феномену етнічного, а тому застосування пізнавальних можливостей інтерпретативної соціології, що базується на якісних методах дослідження, видається нам найбільш продуктивною в умовах, коли дослідник стоїть перед завданням осмислення реальності, що швидко змінюється. Незважаючи на те, що в західній соціології застосування якісних методів аналізу сягає кін-

ця XIX – початку XX ст. (фундаментальна емпірико-теоретична праця «Польський селянин у Європі та Америці» У. Томаса та Ф. Знанецького, дослідження міжетнічної взаємодії в межах великого міста Чигазької школи соціології), з 1960-х рр. вони набувають дедалі більшої популярності серед світової наукової спільноти, на пострадянському просторі – лише з 90-х рр. XX ст. [17, с. 23]. Методи якісного дослідження почали активно застосовувати в прикладній соціології, маркетингових дослідженнях, рекламі та у сфері політичних консультацій. Поступово з'являються вони і в академічних дослідженнях, хоча, як стверджують самі дослідники, позитивістські погляди продовжують домінувати [1, с. 15]. Ця методологія визнає за кількісними методами безумовний авторитет, вважаючи їх і лише їх достовірними та доказовими, адже вона ґрунтується на уявленнях про необхідність точної фіксації досліджуваних «фактів». Правомірність використання якісного підходу визнається, але як допоміжного [12, с. 3]. Варто зазначити, що поступово якісна методологія проторовує собі шлях у соціальних дослідженнях на пострадянському просторі. Перший навчально-методичний посібник з проведення глибинного інтерв'ю вийшов у 1993 р. та неодноразово перевидавався [1]. Особливості застосування в соціальних дослідженнях якісної стратегії розглядають у своїх працях С. Белановський, А. Готліб, Є. Ковальов та І. Штейнберг, В. Семьонова, Т. Кошечкіна та Л. Скокова [1; 6; 9; 17; 18]. З методологією аналізу людських документів знайомить Н. Козлова [10]. Піонерською роботою в застосуванні якісних методів в емпіричній соціології став проект вивчення каналів вертикальної мобільності в період значних суспільних трансформацій початку XX ст., де біографію сімей розглянуто як об'єкт соціологічного дослідження [20]. У дослідженні етнічної проблематики таким став збірник праць за редакцією В. Воронкова та І. Освальда, де узагальнено результати вивчення процесу конструювання етнічності [13]. Інтерпретативні методи в дослідженнях етнічної ідентичності застосовують Б. Вінер, Т. Гузенкова [4; 7].

Прикладів емпіричного дослідження соціального статусу етнічних груп в Україні не так багато [21]. Серед них варто виокремити дослідження динаміки основних демографічних, соціально-економічних, соціокультурних показників розвитку найбільш чисельних етнічних спільнот України за 30 років (1959–1989 рр.) Т. Рудницької [15]. Серед етнічних груп, мабуть, чи не найбільш дослідженою є етнічна спільнота росіян, яка з державотворчого етносу перетворилась на етнічну меншину в етнонаціональній структурі новоутворених держав. Вивченню статусних позицій цієї етнічної групи в Росії та за її межами присвятили свої праці російські (Ю. Арутюнян, В. Тішков, С. Савоскул) та українські (В. Городяненко, Є. Головаха, І. Кононов, О. Лой, Т. Рудницька) вчені [5; 16]. Статус росіян у південно-східному регіоні України розглядає у своєму дослідженні Л. Колісник [11].

Попередній аналіз засвідчив домінування макропідходу в дослідженнях соціального статусу етнічних спільнот та застосування кількісних

(формалізованих) методів у дослідженні динаміки. Тобто динаміка соціального статусу етнічних груп прослідковується на рівні суспільства: порівняння соціальної позиції цієї групи з позиціями інших етнічних груп, що функціонують у цьому суспільстві. У нашому дослідженні застосовано мікропідхід, який дав змогу досліджувати динаміку соціального статусу конкретної групи як локальної спільноти, яка функціонує в межах певної культури, що й визначило пріоритетне застосування неформалізованих, тобто якісних методів дослідження. Галузь якісних досліджень є досить молодою, вона ще не має загальноприйнятої назви, різні дослідники називають її якісною, гуманістичною, драматургійною або інтерпретативною соціологією. Виявлення евристичних можливостей застосування представленого підходу до дослідження етнічних явищ та процесів і буде проблемним полем цієї публікації.

Мета статті – виявити зв'язок етнічної ідентичності та соціального статусу етнічної спільноти.

Обрання польської спільноти Житомирської області об'єктом емпіричного дослідження було не випадковим. Ми розглядаємо її як локальну спільноту, особливістю функціонування якої є глибока вкоріненість її представників на території України, діаспорність функціонування та компактність розселення. Усі переписи радянського періоду й до сьогодні за свідчують, що найчисленніший масив поляків в Україні зберігся на території Житомирської області, на відміну від Хмельницької та Львівської, які розташовані ближче до західного кордону. Важливим моментом було обрання термінології для означення. Поляки в етнонаціональній структурі українського суспільства мають статус національної меншини, у нашому дослідженні ми послуговуємо поняттям «етнічна спільнота» як таким, що не несе негативного символізування та додаткових змістів і трактується як «сукупність людей, що являє собою окрему культурну цілісність, яка склалася історично й усвідомлює свою окремішність (тобто є носієм певної ідентичності)» [11].

Проаналізовано результати опитувань методом глибинного інтерв'ю 32 респондентів, які представляють різні покоління: дореволюційне, довоєнне, «діти війни», післявоєнне, сучасне. Кожному з поколінь надано умовну назву, яка є символом соціального контексту, у якому воно жило. Застосування мікропідходу дало змогу розглядати соціальне просування поколінь через переміщення індивіда в площині однієї родини, що фіксувалось через міжпоколінну зміну позиції, котру члени спільноти займали порівняно зі своїми попередниками за такими показниками, як: рівень освіти та етномовної компетенції, професійний рівень і рівень життя. Крім стратифікаційних характеристик, опитувальник містив ще й етнічний блок запитань, які спрямовані були на дослідження етнічної самосвідомості, етнічного самопочуття, рівня релігійності, що допомогло відстежити особливості динаміки соціального статусу етнічної спільноти.

Етнічне самопочуття, як складова самосвідомості, на основі сформованого образу «ми» виражає оцінку своєї етнічної ідентичності й залежить від соціального контексту, в якому функціонує спільнота. Відповіді респондентів на запитання: «Чи відчували Ви свою інакшість у зв'язку з тим, що були поляком (полькою)?» – були досить неоднозначними. Частина респондентів виділила ідентифікаційні ознаки: релігію та традицію (4 особи). Шестеро поняття інакшості пов'язує з відмінними від етнічної більшості рисами характеру та особистими якостями. Значна частина респондентів вказала на оціночне ставлення до своєї ідентичності – гордість (6 осіб). Однак, досить значна кількість респондентів (13 осіб) зазначили, що не вирізняють себе з-поміж інших, зауважуючи, що не вважають себе «вищими» чи «нижчими» порівняно з іншими. Для багатьох основним критерієм виокремлення своєї етнічної ідентичності є документальне свідчення, спадковість: «Я – поляк, бо так записано в паспорті», «Я – поляк, бо батько в мене і дід були поляками».

Для етнічного самопочуття характерна певна нестабільність. У ньому відображаються соціальні зміни, що відбуваються в суспільстві, зумовлені його економічним розвитком, політичним курсом, ідеологією. Для радянського періоду характерні неодноразові зміни політичного курсу стосовно поляків. За політики «коренізації» в місцях компактного проживання поляків був створений польський національний район імені Мархлевського на Житомирщині (функціонував до 1935 р.). Однак, короткий період сприятливого розвитку польської спільноти, що характеризувався піднесенням етнічності, змінився тривалою стигмацією етнічної групи. У ході дослідження встановлено зміну етнічного самопочуття представників різних поколінь спільноти, що пов'язана зі зміною соціального контексту, в якому вони жили. Представники 14 родин зазначили, що вони або їх родичі зазнавали репресій чи були розкуркулені та насильно виселені за радянського режиму. Курс на розкуркулення, що проводила радянська влада в 20–30-х рр. і був спрямований на ліквідацію приватної власності, найбільше «вдарив» саме по поляках: серед так званої сільської буржуазії (куркулів), що використовувала найману працю, значна частина була представниками польської спільноти. Поляки уособлювали не лише приватно-власницьку ідеологію, а й здатність до супротиву та незалежності (велика кількість повстань ХІХ ст.). Однак, як свідчать розповіді респондентів експропріація власності (житлові та господарські будівлі, худоба, транспортні засоби, обладнання, інвентар) була здійснена й у так званих «середняків» і бідняцьких господарствах.

Багато сімей були насильно виселені перед Другою світовою війною як народ неблагонадійний, «шкідницька нація». Респонденти зазначали, що здійснювались такі акції досить часто вночі: люди не встигали зібрати навіть найбільш необхідне в дорогу. Більшість респондентів згадують, що влада ніяким чином не пояснювала причин таких дій, а тому вважають, що це була цілеспрямована політика проти поляків, що знаходить підтвер-

дження істориків [19, с. 12]. Є свідчення, що сім'ї самі виїжджали як за межі області, так і за межі України (зокрема до Росії), щоб не потрапити до рокових списків, не зазнати гонінь. Як зазначають респонденти, визнавати себе поляком у той час означало підписати собі вирок. За підрахунками істориків, лише з Мархлевського району в 1935–1937 рр. до східних районів України й Казахстану було депортовано 10 тис. поляків [19, с. 8].

Протягом майже всього радянського періоду фіксується практика приховування свого етнічного походження через зміну імен та прізвищ, появи більшої кількості змішаних шлюбів тощо. Стигмація поширювалась майже на всі рівні функціонування спільноти. Вона не сприяла соціальному просуванню членів спільноти (вищі посади на всіх рівнях займали члени партії, для поляків поняття «католик» і «партія» були несумісні) і спричинила до втрати певною мірою контролю над сімейним приватним простором. Це виявлялось у поступовому витісненні польської мови як засобу спілкування на рівні сім'ї (з дітьми не розмовляли польською, щоб ніхто не почув), у відході від звичаїв, традицій тощо. Однак, результати дослідження свідчать, що для польської спільноти характерною була не втрата, а лише обмеження контролю над сімейним приватним простором. Стигмація спільноти на рівні суспільства не зашкодила збереженню певної автономії самооцінки в її членів на особистому рівні та на рівні групи. Великою мірою сприяла цьому католицька церква. Костел став тим центром, навколо якого гуртувались поляки, він відіграв значну роль у підтриманні соціальних зв'язків між її членами, що сприяло процесу самовідтворення спільноти.

Варто зазначити, що представників польської спільноти Житомирської області характеризує високий рівень релігійності. З усіх опитаних респондентів лише троє відповіли, що не є віруючими, серед них – представники різних поколінь: четвертого, третього, другого. Однак, рівень релігійності у всіх поколінь різний. Для представників дореволюційного та довоєнного покоління яскравою характеристикою ставлення до віри є висловлювання: «Віра – на першому місці!», «Фанатично віруюча», «Дуже набожна», «Вчили любові до Бога через молитву» тощо. Представники другого та третього поколінь («діти війни», «післявоєнне покоління») зазнали найбільшого впливу радянської ідеології, однак атеїстами себе ніхто не визнав, більшість зазначали, що залишались «віруючими в душі». Відкрите відвідування костелу в радянський період загрожувало адміністративними переслідуваннями, втратою роботи. Особливо це стосувалося респондентів, що були в той час учителями, лікарями, військовими, займали керівні посади, були членами КППС та ВЛКСМ. Все ж з 16 опитаних респондентів другого покоління 6 респондентів залишались у лоні найбільш віруючих. Незважаючи на переслідування, вони продовжували відвідувати костел, хоча й намагались цього не афішувати: їздили до костелу, що знаходився в іншому населеному пункті, ховались під час служб у натовпі тощо. Високий рівень релігійності притаманний і представникам третього покоління

(6 осіб), вони – нащадки найбільш віруючих представників другого покоління, тобто авторитет старших у родині був вагомий від суспільної думки. Не знайшла підтвердження закономірність стосовно зниження рівня релігійності пропорційно зростанню рівня освіти, що була характерна для православних віруючих радянського періоду. Однак, тенденцію до зниження рівня релігійності в поляків, що проживали дисперсно або перебували у змішаних шлюбах, слід відзначити.

Не лише зняття заборон та переслідувань за віру, а й переосмислення значення релігії в житті як окремої людини, так і спільноти сприяли поверненню значної кількості поляків до костелу. Особливо це стосується представників другого покоління, становлення та активна частина життя яких припала на радянський період: вони влилися в лави найбільш віруючих та активних членів спільноти, брали участь у відбудові костелів. Мотивом повернення для багатьох був пошук власної ідентичності. Респонденти, особливо ті, що мали вищу освіту, зазначили, що почали святкувати всі релігійні свята, готувати традиційні страви, цікавитись історією роду, вивчати мову. Досить активно у відвідуванні костелу виявилась молодь. З десяти опитаних представників четвертого покоління лише одна респондентка зазначила, що до костелу не ходить, проте підтримує традиції, святкує найбільші свята тощо. У міркуваннях респонденток стосовно бажання одружитись лише з католиком прослідковується побутування родинних установок стосовно того, що обов'язковою умовою збереження міцної сім'ї є єдність у вірі.

Матеріали емпіричного дослідження дали змогу з'ясувати, що основною ідентифікаційною ознакою польської спільноти Житомирської області є релігія. Саме під впливом релігії в поляків сформувались такі риси, як цілеспрямованість, наполегливість у досягненні цілі, стриманість, працьовитість, гоноровість, патріотичність, впевненість, точність, чесність. Респонденти зазначили, що поляки вирізняються «вишуканістю», «кращими манерами», «особливими поведками», «витонченістю», «шляхетністю». Спільне історичне минуле, коли поляки належали до панівної верстви, а українці – підвладної, вплинуло на формування стереотипу стосовно соціальної «вишесті» поляків, який продовжує функціонувати на рівні міжетнічної взаємодії та в змішаних шлюбах.

Період перебудови спричинив етнічний ренесанс поляків, у ході якого статус стигмованої етнічної групи змінився на рівноправну й таку, що в нових соціально-економічних умовах має кращі шанси для соціального просування своїх членів через зв'язки з етнічною батьківщиною (Карта поляка, стипендії уряду Польщі на навчання, кращі умови трудовлаштування). Покращення свого етнічного самопочуття із часу проголошення України незалежною державою відзначили більшість респондентів, особливо ті, що скористались із ситуації: одержали матеріальну підтримку, беруть участь у культурно-просвітницьких заходах спільноти, залучені до співпраці в різних етнічних організаціях тощо. Решта ж з опитаних вказали, що

не відчули особливих змін, крім того, що можна вільно виявляти своє етнічне походження, відвідувати костел, читати польською мовою пресу, дивитись телепрограми тощо.

Відповідь на запитання стосовно того, чи є етнічний чинник таким, що чинить вплив на досягнення успіху в сучасному українському суспільстві, була однозначною: ні! Респонденти переконані, що «зараз усі в рівних умовах», «кожен сам за себе» «не має значення, хто ти за етнічним походженням», «національність не допомагає», «ніхто не дивиться на національність», «всі рівні!», «всі в рівних умовах: платиш – і навчаєшся», «всім однаково важко», «доступ кращий тому, у кого гроші є» тощо. Зі слів респондентів, успіх залежить сьогодні від «особистих якостей людини, від освіти та можливостей», «здібностей», того, «як працюєш, яку освіту маєш», «головне – яка ти людина», «аби була голова на плечах та гроші в кишенях». Бути успішним можна, якщо «знаєш, чого хочеш і як цього досягти», «багато працюєш або маєш зв'язки», «якщо маєш гарну справу», «якщо ти – людина», «пощастить».

Останнім часом серед віруючих польської спільноти багато нарікань з приводу нововведень у костелі: запровадження служб українською та російською мовами та ще й у більш зручний час (найбільш ранні відправи розраховані на дисциплінованість і обов'язковість «справжніх католиків»), поява україномовних ксьондзів тощо. У цьому члени спільноти вбачають певну дискримінацію стосовно себе, нарікають на несправедливість: костел відновлювали на громадських засадах, тепер користуються всі. Серед найбільш ревностних захисників віри побутує думка, що «брежневські часи були кращими для спільноти, бо тоді костел був польським». Сьогодні серед членів спільноти існує побоювання того, що втрата костелу як центру гуртування поляків загрожує розмиванню етнічної ідентичності. Ідентифікація «католик – поляк», що засвідчувала не лише відмежування від інших у вірі, а й підкреслювала власну унікальність та значущість, сьогодні піддається сумніву.

Висновки. Застосування мікропідходу та якісних методів у дослідженні динаміки соціального статусу етнічної спільноти дало змогу долучитись до розгляду етнічних характеристик. Вони аналізуються в контексті ідентифікаційних практик, які значною мірою впливають на зміну статусних позицій суб'єкта. Етнічну ідентичність можна розглядати як характеристику, що може мати оціночний характер: позитивний у випадку належності до привілейованої етнічної групи (титульний чи державотворчий етнос, етнічна група, що має домінуючі позиції в якійсь сфері), негативний – у випадку належності до групи, що зазнає стигмації в цьому суспільстві. Адміністративний тиск та ізоляція підривають економічний ресурс родин, не дають просунутись у професійній та освітніх сферах. Політичне клеймування, що пов'язане з приховуванням власної ідентичності, призводить до знецінення власних ресурсів, втрати сприятливих соціальних відносин та контролю над приватним сімейним простором (зрада цінностей батьків:

віра, традиції, норми та цінності). Етнічну ідентичність можна розглядати як таку, що може бути вимірною: фатум чи додатковий ресурс, вона може допомагати чи заважати в процесі здійснення соціальної мобільності.

Глибина висновків нашого дослідження засвідчує, що застосування інтепретативної соціології для пізнання досить складних процесів та явищ сучасних суспільств є досить переконливим.

Список використаної літератури

1. Белановский С. А. Глубокое интервью : учеб. пособие. Москва, 2001. 320 с.
2. Бутковська Н. Ю. «Етнос» та «етнічність»: концептуалізація феномену етнічного російськими та українськими науковцями. *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства*: зб. наук. пр. Харків, 2011. Вип. 17. С. 169–174.
3. Бутковська Н. Ю. Етнічність: множинність інтерпретацій. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Соціологія*. Київ, 2012. Вип. 3. С. 41–47.
4. Винер Б. Е. Этническая идентичность у крупнейших меньшинств современного Санкт-Петербурга. *Мир России*. 1999. № 1–2. С. 227–280.
5. Городяненко В. Г. Социально-этнический статус русских в Украине: постановка проблемы. *Диалог украинской и русской культур в Украине* : материалы III конф. 1999. С. 134–137.
6. Готлиб А. С. Введение в социологическое исследование: качественный и количественный подходы. *Методология. Исследовательские практики* : учеб. пособие. Самара, 2002. 424 с.
7. Гузенкова Т. С. Гуманитарная интеллигенция нерусской национальности в Москве: проблема идентичности. *Мир России*. 1999. № 1–2. С. 199–226.
8. Євтух В. Б., Трощинський В. П., Галушко К. Ю. та ін. Етносоціологія: терміни та поняття : навч. посібник. Київ, 2003. С. 42.
9. Ковалёв Е. М., Штейнберг И. Е. Качественные методы в полевых социологических исследованиях. Москва, 1999. 384 с.
10. Козлова Н. Н. Методология анализа человеческих документов. *Социс*. 2004. № 1. С. 14–26.
11. Колесник Л. А. Социально-этнический статус русских в современной Украине. *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства* : зб. наук. пр. Харків, 2003. С. 266–268.
12. Количественный и качественный анализ: органическое единство или автономия. *Социс*. 2004. № 9. С. 3–14.
13. Конструирование этничности: этнические общины Санкт-Петербурга / под ред. В. Воронкова, И. Освальда. Санкт-Петербург, 1998. 303 с.
14. Лісевич І. Т. Польська національна меншина в Наддніпрянській Україні (1864–1917 рр.). *Український історичний журнал*. 1997. № 2. С. 43–54.
15. Рудницька Т. М. Етнічні спільноти України: тенденції соціальних змін. Київ, 1998. 176 с.
16. Савоскул С. С. Русские нового зарубежья: Выбор судьбы. Москва, 2001. С. 35–135.
17. Семенова В. В. Качественные методы: введение в гуманистическую социологию. Москва, 1998. 292 с.
18. Скокова Л. В. Біографічне дослідження в соціології. *Технології прикладних соціологічних досліджень* : навч.-метод. посібник. Київ, 2003. С. 89–91.
19. Стронський Г. Злет і падіння. Тернопіль, 1992. 34 с.

20. Судьбы людей: Россия XX век. Биографии семей как объект социологического исследования / под. ред. В. Семеновой, Е. Фотеевой. Москва, 1996. 426 с.

21. Центр соціальних експертиз та прогнозів Інституту соціології НАН України. Звіт. Росіяни, білоруси, болгары і поляки в сучасній Україні: соціокультурний потенціал та перспективи розвитку. Київ, 2001. 16 с.

Стаття надійшла до редакції 25.06.2017.

Бутковская Н. Ю. Этничность как социальный ресурс

В статье представлены результаты использования интерпретативной социологии в познании феномена этнического. Приоритетность использования неформализованных, то есть качественных, методов исследования вызвана необходимостью изучения особенностей динамики социального статуса этнической группы, которая функционирует в пределах определенной культуры, в конкретном социальном контексте. Во время проведения эмпирического исследования установлено, что этничность выступает социальным ресурсом, который оказывает влияние на изменение статусных позиций членов общности: способствует повышению социального статуса группы в случае, когда она занимает привилегированное положение в обществе, и негативно влияет на него, когда этническая общность поддается стигмации.

Ключевые слова: социальный ресурс, этничность, социальный статус, качественные методы.

Butkovskaja N.Y. Ethnicity as a Social Resource

The article presents the results of applying the possibilities of interpretive sociology to the knowledge of the phenomenon of ethnic. Taking as a basis the interpretation of the concept of «social status» within the framework of understanding sociology in the work was used micro-approach to the study of the dynamics of the social status of ethnic group, which, in contrast to the macro approach, traditionally used in this kind of research, allowed to consider the social status at the level of the individual. Under the dynamics, we understood the movement of an individual in the plane of one family, which is recorded through the intergenerational shift in the position he occupies in relation to his predecessors in terms of social indicators such as profession, level of education and level of ethnic competence. The generalization of examples of individual displacements of two or three (in some cases four or five) members of one family actually gave an opportunity to draw conclusions about the social advancement of generations and, accordingly, the whole community as a whole.

The effectiveness of the study was ensured by the use of a set of qualitative methods, in particular, semi-structured in-depth interviews using autobiographies with retrospective moments, document analysis and content analysis, which were used in such research tactics as «family history» and «life story». During the empirical study it was established that ethnicity is a social resource that influences the dynamics of the social status of the ethnic community. Ethnic identity can be considered as a characteristic that can be evaluative: positive in the case of belonging to a privileged ethnic group (titular or state-building ethnic group, ethnic group that has dominant positions in some sphere) negative in the case of belonging to a group subject to stigma in this society (administrative pressure, isolation, political branding). The stigma of the ethnic group, which is associated with concealing its own identity, leads to the depreciation of its own resources, the loss of favorable social relations and the control over the private family space (betrayal of the values of the parents – faith, traditions, norms and values). It can be seen as being measurable: fate or additional resource, it can help or hinder the process of social mobility.

Key words: social resource, ethnicity, social status, qualitative methods.